

Un merescut homenatge al professor d'estètica Romà de la Calle

David Mascarell Palau

Universitat de València

Ricard Huerta. *Romà de la Calle: l'impuls estètic en art i educació*. València, Publicacions de la Universitat Politècnica de València, 2012, 197 p.

L'autor del llibre és professor d'educació artística de la Universitat de València i gran coneixedor de la figura de Romà de la Calle tant des del punt de vista personal com professional. El professor Huerta és actualment director de l'Institut Universitari de Creativitat i Innovacions Educatives. Ha codirigit, amb el professor de La Calle, seminaris d'investigació, jornades i congressos internacionals així com el diploma de postgrau Educació Artística i Gestió de Museus, des de fa dotze anys. És aquesta relació d'ambdós la que ha permès a l'autor donar una visió de proximitat, reflectida en una crònica ambientada en narratives personals a partir d'una sèrie d'entrevistes enregistrades, però també gràcies a les constants converses, projectes, classes, intervencions acadèmiques i diferents tasques de recerca que han compartit.

El llibre és un perfil biogràfic que revisa la trajectòria d'un pensador interessantíssim dins del panorama de les humanitats. Segons Huerta aquest assaig no pretén ser una biografia convencional sinó que

Es tracta d'un dibuix del retrat d'un home extraordinari amb l'aportació d'elements que m'han semblat oportuns, com ara la dèria per la poesia, o fins i tot l'opinió de les persones que han treballat amb Romà o que hi mantenen una relació estreta.

Les seues pàgines ens regalen nombrosos documents inèdits, poemes, foto-

grafies i, especialment, la pròpia paraula del Romà qui, en primera persona, rememora moments de vida.

El fil conductor del relat està definit per allò que l'autor anomena *períodes vitals*. Aquests queden emmarcats en vuit capítols de redacció acurada, respectuosa amb el lector, representativa de Huerta, tal i com ha reiterat el sociòleg Francesc Jesús Hernández Dobon en anteriors ocasions. La pausada aproximació s'inicia amb un passeig per la infància alcoiana de postguerra; la peculiar actitud vital de les seues gents serà la responsable de l'esperit lluitador del professor d'estètica. La narració ens acostarà tot seguit als anys de formació universitària del jove filòsof, compaginada en certs moments amb les primeres experiències com a professor. Són anys de rebel·lia, temps replets d'anècdotes però ja travessats per elements clau com ara el cinema, el teatre, la poesia, la literatura, la creació i el pensament. Són els ingredients que fonamentaran les inquietuds com a pedagog, centrades en acostar territoris, intenció que al·ludeix a la necessitat última d'instaurar noves metodologies educatives transversals en els àmbits de la història de l'art, les belles arts, l'art contemporani, la filosofia, l'estètica.

Per tal d'afavorir una plena formació estètica en l'àmbit valencià i així generar una veritable "escola", Romà esdevindrà

mestre de diverses generacions dins del seu trajecte com a docent universitari. Subratllem una màxima que resulta definitiva del personatge: «cap acció sense reflexió». Entre totes les ensenyances que he pogut extraure d'aquest volum destacaria el compromís per l'esperit crític que ens acostava a la realitat i ens allunya de l'exclusivitat de l'especulació teòrica. *Sapere aude* és el que clama el professor Romà de la Calle en una circumstància determinant per a la seua trajectòria relativa al museu que va dirigir durant sis anys, una cita d'Horaci divulgada per Kant precisament en l'assaig *Què és la Il·lustració?*. Utilitzem la pròpia raó, gosem saber.

Entre les reivindicacions del professor de la Calle en triem una que considerem indispensable per a un docent: la valoració de les arts visuals i la promoció dels artistes. Romà reclama un model de professor molt complet, així com feia Elliot Eisner quan expressava la necessitat per formar el professor d'educació artística com a persona capacitada en el àmbits de la història de l'art, amb esperit crític, amb formació estètica i amb experiència en la part procedimental i creativa. Eisner reclamava un docent que dominés també les tècniques del taller d'art, un professor compromès, capaç de respondre a les necessitats contemporànies. I és que el nostre polièdric professor no penja l'uniforme en eixir de classe. Com ell mateix diu: «Ho som sempre, de professors, a la vida». El servei al foment de la cultura transpira per la pell de la seua trajectòria, afirma Huerta.

És així com la recerca en educació artística ha estat una altra lluita en la que ha perseverat per obrir nous camins. Promotor incansable d'experiències en aquest camp, les pàgines del relat ens mostren, a més a més, en la relació entre la figura del mestre i de l'alumne que n'és Huerta, les

dues parts d'un tàndem que ha participat i participa en nombroses publicacions i iniciatives.

El professor de la Calle ha estat un visionari de les possibilitats de l'estètica de les arts, com il·lustra un altre dels capítols d'aquest perfil biogràfic, sense oblidar en aquest punt una mirada intensa cap al món de la música. Despunta novament el caire eclèctic, ja que els fonaments de l'estètica son interdisciplinaris, com el mateix professor explica, resultant una combinació fonamental en la seua trajectòria el fet d'establir relacions entre filosofia, estètica, història, educació i pedagogia. L'art serà defensat per De la Calle com a element de transformació social, en complicitat amb els postulats de Lukács, el sociòleg i crític literari hongarès que tanta passió generà en la seua joventut tal i com queda reflectit a la tesina del nostre professor. Destaquem el paper de promotor incansable de l'educació artística i del fet estètic, o de l'educació estètica i del fet artístic, tant s'hi val. Coherentment per a ell, sempre hi ha hagut una relació estreta entre estètica i ètica. Com clamà el professor Valverde enfront del franquisme: *Nulla aesthetica sine etica*.

Huerta tanca les pàgines amb un episodi dedicat a la responsabilitat de la direcció d'un museu, tasca impecable en les mans del professor de la Calle. Les dificultats no li van impedir aconseguir fites d'excel·lència, projecció internacional i, en definitiva, convertir el museu en un espai de reflexió i acció, obert a la gent. Novament en aquest vessant són presents els components vitals: l'esperit crític, el compromís social. Malauradament els esdeveniments coneguts per tothom truncaren la continuïtat d'aquest projecte però sortosament en el Romà s'acompleix la cita de Myers, E. D.:

El "apetito de conocimiento" debería hacerse gradualmente más intenso a lo largo de toda la vida, a fin de que cada individuo "continúe creciendo" y sea a la vez una mejor persona.

A Romà el trobem actualment embarcat en nous reptes i activitat sense fre.

El llibre és un referent d'història de vida docent que les noves generacions d'ensenyants hem de tindre i valorar com a referent. Però també vàlid per a qualsevol ciutadà interessat per les humanitats, ja que es tracta d'una oda al model de vida d'un home compromès socialment, personatge iconogràfic valencià de la nostra contemporaneïtat. Home adaptat al seu temps, com reflecteix el seu perfil de Facebook amb milers de seguidors i que manté al dia en agraïment al suport que li va atorgar el públic després de la dimissió del MUVIM.

Llegir aquestes pàgines del llibre ens descobrirà el professor pragmàtic, el rigorós, el polític, l'entusiasta. En definitiva l'home lliure... Veig en Romà «la llibertat que guia el poble», en un clar nexa visual i paral·lelisme d'idees amb la pintura de Delacroix. Romà creu en la gent, és una persona que confia i creu en la humanitat. Així és com ens il·lustra, i és que, com deia Paulo Freire: «Enseñar no es transferir conocimiento sino crear las posibilidades para su propia construcción».